

Yoni

Yoni Yesu a Fe Xibaru Faɲin

Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane seɓexi Alaa Nii Sariɲanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yeɓa kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan maƙeɲen fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi seɓexi ɲen bonne mi naxanye seɓexi e nun a taruxuna ndee. A mɔn Yesu a dunuɲa yi gidin bunna yeɓama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito seɓexi ɲen fɔɲɛɛ tonge naanin hanma ɲɛɛ tonge sennin ɲɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yeɓama. Yoni Yesu tiden yeɓama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki faɲi Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yeɓaxi. Yesu a dunuɲa yi gidini, a xaran wuyaxi ti ɲen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga ɲen. Yoni na nan yeɓama Ningila Yesu kui. Yoni mɔn Yesu a fala dɔnxɛne yeɓama dangu bonne ra. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yeɓama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan seɓexi itoe ra naxanye Yesu keɲaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisɪn balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɲa keɲenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so deɲen na yeɲɛɛne xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa,

“N tan nan xuruse raba fajin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun ꞓɔndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan ꞓɔndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mɔn a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xɔɔyaan sora 3.14, na naxa fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nɛn “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna nɛɛn fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuɓa fɔlɔni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fɛma. Falan nan mɔn yi Ala ra.* ² A yi Ala fɛma a fɔlɔni. ³ Ala seen birin daxi a tan nan xɔn ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴ Nii rakisin yi a tan nin. Na nii rakisin yi findi kɛnɛnna ra adamadiine xa. ⁵ Kɛnɛnna yi mini dimini, koni dimin mi a nɔ.

⁶ Ala yi muxuna nde xɛ naxan yi xili Yoni.† ⁷ Na yi fa, a findi kɛnɛnna seren na, alogo muxun birin xa dɛnkɛleya a tan xɔn. ⁸ Kɛnɛnna mi yi a tan na,

* **1:1:** Alaa Falani ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɓa da a falan naxan xɔn a fɔlɔni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † **1:6:** Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

koni a fa nɛn, alogo a xa fa kɛnɛnna sereyaan ba. ⁹ Kɛnɛnna yɛtɛɛn nan yi na ra, naxan famatɔ yi a ra dunuɲa muxune birin makɛnɛndeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuɲa yi. Dunuɲa da a tan nan na, koni dunuɲa muxune mi a kolon. ¹¹ A fa nɛn a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹² Koni naxanye a rasuxu e dɛnkɛɛya a xinli, a sɛnbɛn fi nɛn ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³ E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xɔn ma hanma fati bɛndɛna hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴ Alaa Falan yi findi fati bɛndɛn na, a yi lu en yɛ. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xɛmɛ kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun ɲɔndin na.

¹⁵ Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa, ‘A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔɔ benun n tan xa da, a tan yi na.’ ”

¹⁶ En birin bata barakan sɔɔ barakan fari a hinan kamalixin xɔn ma. ¹⁷ Amasɔɔ Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xɔn ma, koni hinanna nun ɲɔndin faxi Yesu nan xɔn ma, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁸ Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xɛmɛ keden peen naxan nun a tan Ala lan, naxan a fafe fɛma, na nan bata Ala yita en na.

Yoni Marafu Tiina sereyana fe

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18

¹⁹ Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xɛ a ma a maxɔdindeni keli Yerusalɛn taani, e naxa, “Nde i tan na?” ²⁰ Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yɛtagi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.”

21 E yi a maxədin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “En-ən, na mi n tan na.” E mən yi a maxədin, e naxa, “Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, “En-ən, na mi n tan na.” 22 E yi a fala, e naxa, “Nde i tan na? Amasətə naxanye nxu xəxi, fə nxu xa sa nxu dəntəgε nən ne xa. I nanse falε i yetε a fe yi?” 23 Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xən, a naxa, “N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni, n naxa, ‘E kira tinxinxin nafala Marigin xa.’ † ”

24 Farisi muxun§ naxanye yi xəxi Yoni ma, 25 ne yi a maxədin, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sarijan feen na?” 26 Yoni yi e yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde ε tagi ε mi naxan kolon. 27 A fama nən n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra.”

28 Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yurudən baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni dənaxan yi.

Alaa Yεxεε Diina fe

29 Na xətən bode, Yoni yi Yesu to fε a fεma, a naxa, “Alaa Yεxεε Diin nan ito ra, naxan dunuɲa birin yulubin bama. 30 N yi ito nan ma fe falama, n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasətə benun n tan xa bari, a tan yi na.’

† 1:23: Esayi 40.3 § 1:24: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e səbε so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyān bonne ra. E mən yi e benbane namunne suxuma kii xədεxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mən yi laxi a ra a muxune kelima nən sayani.

³¹ N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita Isirayila yamaan na.” ³² Yoni mən yi sereyani ito ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sariḡanxin to godε a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³ N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nən, a naxa, ‘I na Alaa Nii Sariḡanxin to godε naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sariḡanxin na.’ ³⁴ N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xεmεna a tan nan na.”

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xətən bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa Yεxεε Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin mε, e siga Yesu fəxə ra. ³⁸ Yesu yi a yεε raxεtε, a yi e to biraxi a fəxə ra, a yi e maxədin, a naxa, “E nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minən?” Rabi bunna nεen fa fala, “Karaməxə.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E ḡinbari raso a fεma.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin mε e bira Yesu fəxə ra, na keden yi xili nən Andire, Simən Piyeri xunyεna.* ⁴¹ Andire yi a tada Simən fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna nεen fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simən na Yesu fεma.

* **1:40:** Muxune mən Piyeri ma a Pita.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simɔn nan i tan na, Yoni a dii xɛmɛna. I xili bama nɛn sɔnɔn, Sifasi.” Xinli ito nun Piyɛri, xili kedenna nan e ra.†

Yesu yi Filipi nun Nataniyɛli xili

⁴³ Na xɔtɔn bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra!” ⁴⁴ Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyɛri. ⁴⁵ Filipi yi Nataniyɛli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe sɛbɛ Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe sɛbɛ, nxu bata a to, Yusufu a dii xɛmɛna Yesu, Nasarɛti kaana.”

⁴⁶ Nataniyɛli yi a maxɔdin, a naxa, “Se faɗin nɔɛ keɛ Nasarɛti ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.” ⁴⁷ Yesu Nataniyɛli to fe a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yetɛɛn nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!” ⁴⁸ Nataniyɛli yi a maxɔdin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nɛn, i xɔdɛ binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.” ⁴⁹ Nataniyɛli yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xɔdɛ binla bun ma,’ i dɛnkɛɛyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nɛn naxanye gbo na xa!” ⁵¹ A yi a fala e xa, a naxa, “N xa nɔndin fala ɛ xa, ɛ ariyanna dɛɛn nabixin toma nɛn, ɛ yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xɛmɛn xɔn ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

† 1:42: Piyɛri xinla bunna nɛɛn fa fala gemɛna.

¹ Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. ² E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na jaxalandi tiini. ³ Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, “Manpaan bata jnan e yii.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.” ⁵ Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala ε xa, ε na liga.”

⁶ Awa, ige fejne sennin yi dɔxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarijan ige sa seen na, litiri ye kemε nan yi sama e keden kedenna birin kui. ⁷ Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige fejneni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sege, ε siga a ra jaxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa. ⁹ Jaxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikεen naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi jaxalandi kannu xili, ¹⁰ a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde gbetε ramini naxan mi fan jaxi ra. Koni i bata manpa fajin namara han iki!”

¹¹ Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

¹² Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kapεrunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-46

¹³ Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalɛn taani. ¹⁴ A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden ma, e ɲingene nun yɛxɛɛne nun ganbane matima na. Gbeti masarana ndee fan yi dɔxi na nun. ¹⁵ Nayi, a yi fɔsɔnna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, ɲingene nun yɛxɛɛne, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi bɔxɔni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “Ɛ itoe birin ba be. Ɛ nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!” ¹⁷ Naxan seɓɛxi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo tɛna!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxɔdin, e naxa, “I nɔɛ taxamasenna mundun yitɛ nxu ra fa fala sɛnbɛna i yii, i yi na birin liga?” ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ Alaa banxini ito kala, n mɔn a tiyɛ soge saxanna bun.” ²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi ɲɛɛ tonge naanin e nun ɲɛɛ sennin nan bun ma. I tan nɔɛ na tiyɛ soge saxanna bun?” ²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yetɛɛn fati bɛndɛn nan yi na ra. ²² Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a

* **2:13:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

²³ Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e denkeya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yeteen yi adamadiin kui feene kolon.

3

Yesu nun Nikodemi a fe

¹ Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fema keenen na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, nxu a kolon a karamoxon nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi noe ne lige xa Ala mi a xon ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, xa muxun mon mi xete, a bari a nenena na, a mi noe Alaa Mangayaan toe.” ⁴ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mon noe bare di? A mi noe xete a nga fatini, a mon yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, muxu yo mi noe soe Alaa Mangayani fo a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabeyo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fo e mon xa xete, e bari a nenena na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a keenen, i yi a xuiin me, koni i mi a keliden kolon,

i mən mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sariḡanxini.”

⁹ Nikodemi yi a maxədin, a naxa, “Na ligan di nayi?” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karaməxən nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba?

¹¹ N xa ḡəndin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, ε mi nxə sereya falan suxi.

¹² Nba, xa n dunuḡa feene fala ε xa, ε mi la ne ra. N na kore xənna feene fala ε xa, ε lama ne ra di?

¹³ Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fə naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xेमena.”

¹⁴ “Musa saḡini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fə n tan Muxuna Dii Xेमen fan xa yite na kii nin* ¹⁵ alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii rakisin sətə. ¹⁶ Amasətə Ala bata dunuḡa xanu han a bata a Dii Xेमε keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fə a habadan nii rakisin sətə. ¹⁷ Bayo Ala mi a Dii Xेमen nafaxi dunuḡa yi alogo a xa dunuḡa muxune yalagi, koni alogo dunuḡa muxune xa kisi a xən ma.”

¹⁸ “Naxan yo na denkeleya a ma, na kannu mi fa yalagin sənən. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalage, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xेमε keden peen ma. ¹⁹ E yalagima ito nan na: Kenenna bata fa dunuḡa yi koni dimin nan nafan adamadiine ma dangu kenenna ra, amasətə e kewanle mi fan. ²⁰ Naxan yo fe ḡaxin ligama,

* **3:14:** Saḡini te feen Musa xən, na mato Yatene 21.8-9 kui. Yesu yite nən a yelin xanbini gbangbanḡe wudin ma. A mən yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sɔnna nama mini kenenni. ²¹ Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbe a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dexɔn ma, amasɔɔ ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigɛ mɛnni e rafudeni. ²⁴ Yoni munma yi sa kagoon na singen.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi fɔɔ lan marasariɗan feen ma. ²⁶ E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i xaxili luxi a xɔn ma ba, ε nun naxan yi Yurudɛn kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!” ²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sɔɔma fɔ Ala na naxan fi a ma. ²⁸ E tan yetɛɛn nan n seren na, a n na a fala nen, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yeɛ ra.’ ²⁹ Naxalandi kanna nan gbee naxanla ra. Koni a xɔyin naxan tixi a fema, na tuli matixi a ra. A na a xuiin mɛ waxatin naxan yi, a sɛwama nen. N ma sɛwan na kii nin, a defexi. ³⁰ Fɔ a tan xa yite nen, n tan yi magodo.”

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹ “Naxan kelixi kore xɔnna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuɗa yi, dunuɗa gbeen nan na ra. Na dunuɗa feene nan falama. Naxan

kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³² A naxan toxi, a a με, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³ Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴ Ala naxan xexi, na Alaa falan nan tima amasotō Alaa Nii Sarijanxin fima a ma nen dan mi naxan na! ³⁵ Fafe Alaa Dii Xεμεν nafan a ma. A bata feen birin taxu a ra. ³⁶ Naxan na denkeleya a Dii Xεμεν ma, na habadan nii rakisin sotōma nen. Naxan mi laxi a Dii Xεμεν na, na mi nii rakisin sote, bayo Alaa xolon luma nen a fari!”

4

Samariya kaa naxanla fe

¹ Farisi muxune yi a με fa fala Yesu yi xarandiine sotōma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ² Anu, Yesu yetεen mi yi marafuun tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. ³ Yesu to muxune falane με, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴ A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani. ⁵ A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xεen na Yaxuba naxan so a dii xεμεν Yusufu yii. ⁶ Yaxubaa xopinna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi dōxō na xopinna de ra yanyin na.

⁷ Samariya kaa naxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.” ⁸ A xarandiine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹ Samariya kaa naxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyān nan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nanfera?” Amasotō Yahudiyane mako mi Samariya kaane

ma.* ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nɛn nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen sɔtɔn minɛn yi? ¹² Nɣu benba Yaxuba nan xɔjinni ito fixi nɣu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

¹³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xɔnla a suxuma nɛn mɔn, ¹⁴ koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xɔnla mi fa a suxuma sɔnɔn. Amasɔtɔ n ni igen naxan fima a ma, na luma nɛn a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisin sɔtɔ.” ¹⁵ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xɔnla nama fa n suxu sɔnɔn, n mɔn yi fa ige badeni be.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xɛmɛn xili, ε fa be.” ¹⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xɛmɛn mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata jɔndin fala fa fala xɛmɛ mi i yii. ¹⁸ Koni i bata yi dɔxɔ xɛmɛ suulun xɔn ma nun. I naxan yii iki, i ya xɛmɛn yɛtɛɛn mi na ra. I bata jɔndin fala n xa.”

¹⁹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰ Nɣu tan Samariya kaane, nɣu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni ε tan Yahudiyane naxa, a lan nɛn, en xa Ala batu Yerusalɛn nin.” ²¹ Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama,

* **4:9:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatɛxi kafirine nan na. E fe fɔlɔden seɓɛxi Mangane Firinden 17.24 kui.

yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari, e mɔn mi a batuε Yerusalɛn taan fan yi. ²² E tan Samariya kaane, ε naxan batuma, ε mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasɔtɔ kisi feen fataxi Yahudiyane nan na. ²³ Koni waxatina nde fama, a yetɛɛn bata a li, Ala batu muxu kɛndɛne fama Fafe Ala batudeni niin nun jɔndini nɛn yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴ Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun jɔndin yatin nin.”

²⁵ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nɛn, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yɛbama nxu xa nɛn.” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷ Na waxatin yetɛni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabɛ amasɔtɔ e bata a li falan tiyɛ jaxanla xa. Koni e sese mi jaxanla maxɔdin fa fala, “I waxi nanse xɔn?” E mi Yesu fan maxɔdin fa fala, “I nanse falama jaxanla xa?” ²⁸ Nba, jaxanla yi ige ba fɛjɛn lu na, a xɛtɛ taani. A sa a fala yamaan xa, ²⁹ a naxa, “E fa xɛmɛna nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” ³⁰ Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fɛma.

³¹ Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karamɔxɔ, donseen don!” ³² Koni a yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, ε mi naxan kolon.” ³³ Nayi, xarandiine yi e bode maxɔdin fɔlɔ, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?” ³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xɛ muxun

sagoon wanla keen na han wanla yi kamali. ³⁵ E a falama nen, e naxa, 'Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,' koni n xa a fala e xa, e yeen nakeli, e xee ne mato. Maala bata mo, malo xaba waxatin bata a li. ³⁶ Malo xabane bata folo e saranna sote. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisinsote. E nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sewama nen e bode xon ma. ³⁷ Na kui, jondin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, 'Muxuna nde maala bima, gbete yi a xaba.' ³⁸ N bata e xe, e sa maala xaba, e mi naxan walixi. Muxu gbete ye nan a walixi. E tan yi tonote e wanli."

³⁹ Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi denkeleya Yesu ma na naxanla falana fe ra, a naxa, "N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa." ⁴⁰ Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fema, e yi a mafan, a xa lu e fema. Yesu yi lu e fema xii firin. ⁴¹ Muxu wuyaxi gbete ye yi denkeleya Yesu ma a falane fe ra. ⁴² Ne yi a fala naxanla xa, e naxa, "Nxu bata denkeleya iki koni nxu mi denkeleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin me. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuja muxune rakisimaan nan a tan na."

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani. ⁴⁴ Yesu yeten bata yi a fala e xa nun, a naxa, "Nabiin mi binyen sote a yetena yamanani." ⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki fani, amasote e fan bata yi a fe ligaxine

to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla† waxatini. Bayo e fan yi na nun. ⁴⁶ Nayi, Yesu mon yi xete Kana taani Galile yamanani, a igen maxete manpaan na denaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi menni naxan ma dii xemen yi furaxi Kaperunan yi. ⁴⁷ A to a me a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kaperunan yi, a sa a dii xemeni yalan. Amasoto a faxamaton nan yi fa a ra. ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “E tan tondixi denkeleye fo e na taxamasenne nun kabanako feene to.” ⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxa.” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xemen mi faxama.” Xemen yi la Yesu a falan na, a siga. ⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mon a nii ra. ⁵² A yi e maxodin a dii xemen fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bejin.” ⁵³ Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xemen mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeya Yesu ma.

⁵⁴ Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

† **4:45:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui.

5

Yesu yi lɛbutɛnna rakɛndɛya

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalɛn taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. ² Nba, max-adena nde yi rafalaxi Yerusalɛn taan yɛxɛɛne so dɛɛn dɛxɔn, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni. ³ Furetɔ wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutɔne nun sankalatɔne nun lɛbutɛnne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma ⁴ amasɔtɔ malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Furetɔɔn naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nɛn, a na findi a sifa yo ra.

⁵ Xɛmɛna nde yi na nun naxan yi furaxi jɛɛ tonge saxan e nun solomasɛxɛ. ⁶ Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xɛmɛn bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a xɔn ma, i xa kɛndɛya ba?” ⁷ Furetɔɔn yi a yabi, a naxa, “N kannna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxɛ mi n yii be naxan n nagodɛ igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbɛtɛ singe nan godoma n yɛɛ ra.” ⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” ⁹ Xɛmɛn yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu Lɔxɔn nan yi a ra. ¹⁰ Na ma, xɛmɛn naxan kɛndɛyaxi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Lɔxɔni.”* ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Muxun

* **5:10:** Farisi muxune namunne mi yi tinjɛ wali yo xa kɛ Matabu Lɔxɔni. Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliye na lɔxɔni hali muxune tɔrɔxi na namunna fe ra a xɔdɛxɛn na.

naxan n nakendeyaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.” ¹² E yi a maxodin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” ¹³ Koni xemen naxan yi kendeyaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lo ayi yamaan ye. ¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kendeya. Fata yulubin ma alogo fe gbeten nama i soto naxan jaxu dangu ito ra.” ¹⁵ Xemen yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakendeyaxi. ¹⁶ Nayi, e yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga Matabu Loxoni.

¹⁷ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nen, n fan xa wali.” ¹⁸ Na ma, Yahudiya kuntigine mon yi e yixodoxo feren fendeni Yesu faxa xinla ma. Amasoto a mi yi Matabu Loxon sariyan xan gbansan kalama, koni a mon yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xemen senbena fe

¹⁹ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala e xa. Fafana a Dii Xemen mi fefe lige a yete ma, fo a na a Fafe to naxan lige. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xemen fan na nan ligama. ²⁰ Bayo a Dii Xemen nafan a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nen naxanye gbo itoe xa, alogo e birin xa kabene ma. ²¹ Amasoto n Fafe Ala faxa muxune rakelima sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii Xemen fan nii rakisin fima a waxon muxune ma na kii nin. ²² Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xemen na, ²³ alogo muxun birin xa a Dii Xemen binya, alo Fafe

Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii XεMεN binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xεxi.”

²⁴ “N xa jɔndin fala ε xa, naxan yo n ma falan mε, a denkeleya n xe muxun ma, na habadan nii rakisin sɔtɔma nεn. Na kanna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. ²⁵ N xa jɔndin fala ε xa, waxatin fama, a bata a li, faxa muxune Alaa Dii XεMεN xuiin namεma nεn. Naxanye na a mε, ne nii rakisin sɔtɔma nεn. ²⁶ Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii XεMεN ma na kiini. ²⁷ A bata kiti saan senben fi a Dii XεMεN ma, amasɔtɔ Muxuna Dii XεMεN na a ra. ²⁸ E nama kabε ito ra, bayo waxatin fama faxa muxune birin a xuiin namεma nεn, ²⁹ e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe fajin ligaxi, ne kelima nεn, e nii rakisin sɔtɔ. Naxanye fe jaxin ligaxi, ne fan kelima nεn, e yalagi. ³⁰ N mi nɔε fefe ligε n yetε ra. N kitin sama nεn alo n na mεma kii naxan yi. N ma kitin mɔn tinxin bayo n mi n yetε sagoon ligama, koni fɔ n xe muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

³¹ “Xa n tan nan n yetε sereyaan bama, ε mi na yatεma jɔndin na. ³² Koni muxu gbεte na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, jɔndin nan na ra. ³³ E bata xεrane rafa Yoni ma, a seren ba jɔndini. ³⁴ N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nεn alogo ε xa kisi. ³⁵ Yoni luxi nεn alo lenpu degena ε tagi, a findi kenenna ra ε xa. E bata tin sewε a kenenna ra waxatidi bun. ³⁶ Koni sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a

yitama nɛn a n Fafe nan n xɛxi. ³⁷ Fafe Ala naxan n xɛxi, na fan bata seren ba n xa. Ɛ munma a xuiin mɛ, ɛ mɔn munma a yɛtagin to mumɛ! ³⁸ A falan mi ɛ tan kui, amasɔtɔ ɛ mi dɛnkɛɛyaxi a xɛraan ma. ³⁹ Ɛ kitabun fɛsɛfɛsɛma amasɔtɔ ɛ mirixi a ma, a ɛ habadan nii rakisin sɔtɔma a xɔn ma, koni na fan seren bama n tan nan xa! ⁴⁰ Hali na, ɛ mi tinxi fɛ n tan ma, ɛ nii rakisin sɔtɔ.”

⁴¹ “N mako mi adamadiine binyen ma. ⁴² Koni n na ɛ tan kolon. Alaa xanuntenyaan mi ɛ bɔɛni. ⁴³ N bata fa n Fafe Ala xinli koni ɛ mi n nasuxi. Xa muxu gbɛtɛ fa a yɛtɛ xinli, ɛ na tan nasuxuma nɛn. ⁴⁴ A rafan ɛ ma, ɛ xa binyen sɔtɔ ɛ bode ra koni ɛ mi kataxi ɛ yi binyen sɔtɔ Ala keden peen yii. Ɛ dɛnkɛɛyama na yi di? ⁴⁵ Koni ɛ nama ɛ miri fa fala n na ɛ magima n Fafe xa nɛn. Musa nan ɛ magima, ɛ yigi saxi naxan yi. ⁴⁶ Xa ɛ yi laxi Musa ra nun, ɛ yi lama n tan fan na nɛn nun amasɔtɔ a bata n ma fe sɛbɛ. ⁴⁷ Koni xa ɛ mi laxi a fe sɛbɛxine ra, ɛ lama n ma falan na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dɛge

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17

¹ Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mɔn xili Tiberiyadi Darana. ² Yama gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra amasɔtɔ e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetɔne yiyalanma. ³ Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa dɔxɔ na.

⁴ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* bata yi maso.

⁵ Yesu yi a yeen nasiga, a yama gbeen to fe a fema. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minen yi muxuni itoe xa, e yi e dege?” ⁶ A na fala a xa nen alogo a xa a kepaan feselese, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. ⁷ Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan keme firin sara donseen na, birin mi ndedi sote!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simon Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yexe firin a yii. Koni na nanse lige muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadoxo.” Nba, sexen yi menni han. Nayi, muxune birin yi dexo. Fayida xeme wuli suulun nan joxon yi e ye nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi dxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yexen fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandine xa, a naxa, “E dungi dungi donxene matongo. E nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, naxanye lu e dege xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xemeni ito ra naxan yi lanma a fa dunuƴa yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi

* **6:4:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ke kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xarƴaan 12.1-13 kui.

mangan na. Nayi, a mən yi keli na, a kedenna yi siga geyaan fari.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan dε, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kapεrunan binni. Kεε yi so, Yesu mi fa e fεma. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanεε ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoε kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafureεn.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xεtεn bode yamaan naxan lu daraan dε, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa dεnaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbεtεye yi fa mεnni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kapεrunan yi.

Yesu luxi nεn alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamεxε, i faxi be waxatin mundun yi?” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa nεndin fala ε xa, ε mi n fenma amasεtε ε bata kabanako feene to, koni bayo ε bata burun don, ε lugo. ²⁷ E

nama wali donsena fe ra naxan kalama, fə naxan habadan nii rakisin fima ε ma n tan Muxuna Dii Xemen naxan soma ε yii. Amasətə Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxədin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle ke.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xeraan na.” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya i ma? I nanfe ligama na yi? ³¹ Nxu benbane donseen don nen tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’† ”

³² Yesu naxa, “N xa jəndin fala ε xa. Musa xa mi burun so ε yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kenden so ε yii, sa keli kore. ³³ Amasətə Ala burun naxan fima ε ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuɣa muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kannu, lu na burun soε nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamən mi na suxe mumε! Muxu yo denkeleya n tan ma, min xənla mi na suxe mumε! ³⁶ Koni n na a fala ε xa nen, a ε bata yi n to nun koni ε mi denkeleya. ³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nen n fəma. Naxan na fa n fəma, n mi na kedε mumε! ³⁸ Amasətə n godoxi nen sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xε muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹ N xε muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralə ayi, koni fə n

† **6:31:** Manna donsena: A mato Xəɾəyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

xa e rakeli sayani ləxə dənxeñi. ⁴⁰ Amasəto n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xəmen to, e denkeleya a ma, n yi e rakeli sayani ləxə dənxeñi, ne habadan nii rakisin sətəma nən.”

⁴¹ Yahudiyane yi Yesu mafala fələ bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.” ⁴² Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xəmen Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nən sa keli ariyanna yi?”

⁴³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale ε bode tagi. ⁴⁴ Muxu yo mi fe n fema fə n Fafe Ala na naxan mabandun, n xe muxuna. Awa, n na a rakelima nən sayani ləxə dənxeñi. ⁴⁵ Nabine bata a sebe, e naxa, ‘Ala e birin xaranma nən.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nən n fema. ⁴⁶ Muxu yo munma Fafe Ala to, fə naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷ N xa jəndin fala ε xa, muxu yo na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sətə. ⁴⁸ N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹ E benbane burun don nən tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nən. ⁵⁰ Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹ N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sətəma nən habadan. N fati bəndən nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuɣa muxune birin xa nii rakisin sətə.”

⁵² Yahudiyane xələxin yi e bode matandi fələ, e naxa, “Xəmeni ito nəe a fati bəndən fiye en ma di, en yi a don?”

⁵³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, xa ε mi Muxuna Dii Xəmen fati bəndən don,

ε yi a wunla min, nii rakisin mi luma ε xa mume!
⁵⁴ Muxu yo n fati benden don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nen sayani lɔxɔ dɔnxeni. ⁵⁵ Amasɔtɔ donse kenden nan n fati benden na. Min se kenden nan n wunla ra. ⁵⁶ Naxan na n fati benden don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷ Habadan Fafe, na nan n xexi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xɔn, na fan nii rakisin sɔtɔma nen n barakani. ⁵⁸ Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. Ε benbane burun don nen naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sɔtɔma nen habadan.”

⁵⁹ Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kaperunan taani.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰ E to na με, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xɔdɔxɔ de! Nde tinje a ma?” ⁶¹ Yesu yi a kolon a yete ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata ε magaxu ba? ⁶² Xa ε fa Muxuna Dii Xemen to te a kelideni go? ⁶³ Alaa Nii Sarijanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati benden na. N falan naxanye tixi ε xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴ Koni hali na, ε tan ndee mi denkeleyaxi.” Amasɔtɔ xabu a fɔlɔni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi denkeleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵ A mɔn yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala ε xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nɔe fe n fema fɔ n Fafe Ala na naxan mali.’ ”

⁶⁶ A xarandii wuyaxi yi xete a fɔxɔ ra na waxatini, e mi fa siga a fɔxɔ ra sɔnɔn.

⁶⁷ Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “Ɛ tan go, Ɛ fan waxi xεƐ feni ba?” ⁶⁸ Simɔn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fεma? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹ Nxu bata denkeleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sariɲanxin na.” ⁷⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi Ɛ tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden Ɛ ye, se ɲaxin nan na ra!” ⁷¹ A yi na falama Simɔn Isakariyoti a dii xεmεn Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sigε Yudaya yamanani amasɔtɔ Yahudiyan naxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni. ² Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³ Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nεn i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴ Muxun wanla naxan kεma, a mi na luxunɲε xa a waxi findi feni xili kanna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yeƐ yita dunuɲa birin na.” ⁵ Amasɔtɔ hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan Ɛ tan xa. ⁷ Dunuɲa mi nɔε Ɛ tan naɲaxuε. Koni a bata n tan naɲaxu, amasɔtɔ n bata a fala a a kεwanle ɲaxu. ⁸ Ɛ siga sanli. N tan

* **7:2:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

mi sigama iki, amasɔtɔ n ma waxatin munma a li singen.”⁹ A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰ Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenen, a yi a yete raluxunne ayi.

¹¹ Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?”¹² Yamaan yi koyekoyenna a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fanin nan a ra.” Nde fan naxa, “En-en, a yamaan mayendenma.”¹³ Koni muxu yo mi falan ti kenenni a fe ma, amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yete ra.

¹⁴ Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran folo.

¹⁵ Yahudiyane yi kabε kati! E yi a fala, e naxa, “Xemeni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaranxi.”

¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xe muxun nan ma.”¹⁷ Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nen, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma.¹⁸ Muxun naxan a yete a fe falama, na binyen nan fenma a yete xa. Koni naxan binyen fenma a xe muxun xa, na pondin nan falama, tinxintareya mi na kanni.

¹⁹ Musa xa mi Alaa sariyan so ε yii ba? Koni ε sese mi sariyan suxi! Nanfera ε kataxi n faxa feen na?”

²⁰ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yinnani i foxo ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?”²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden liga, ε birin kabε nen na ma.”²² Musa gaan tiin yamarin so nen ε yii. Nanara, ε ε dii xemene dugi soma Matabu Loxoni. Anu, Musa xa mi a folo koni xabu

ε benbane. ²³ Xa ε ε dii xεμεne dugi soma Matabu Λoxoni, alogo Musaa sariyan nama kala, ε xoloma n tan ma nanfera, a n bata xεμεn gbindin birin nakendeya Matabu Λoxoni? ²⁴ Ε nama kitin bolon benun ε xa feen fεsefεse. Ε kitin sa tinxinna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

²⁵ Yerusalen taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xεμεn xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? ²⁶ A mato, a falan tima kenenni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra? ²⁷ Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonε. Koni en birin xεμεni ito keliden kolon.” ²⁸ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, “Ε n kolon ba e nun n keliden yetena? N mi faxi n yete ma. Naxan n xexi, jondin nan na kanna ra. Ε mi a tan kolon, ²⁹ koni n tan a kolon, amasoto n kelixi a tan nan fema. A tan nan n xexi.” ³⁰ Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasoto a waxatin munma yi a li singen.

³¹ Koni muxu wuyaxi yi denkeleya a ma yamaan ye, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene lige nen naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?” ³² Farisi muxune yi yamaan koyekoyen xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

³³ Yesu naxa, “N na ε fema han waxatidi mon, na xanbi ra n siga n xe muxun fema. ³⁴ Ε n fenma nen, koni ε mi fa n toe sonon, amasoto n sigan denaxan yi, ε mi noe sigε na yi.” ³⁵ Yahudiyane yi a fala

e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toε denaxan yi? A sigama Girekine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girekine xaran? ³⁶ A falani ito bunna di? Fa fala, ε n fenma nen, koni ε mi n toε? Fa fala, n sigan denaxan yi, ε mi sigε menni?”

Igen naxan habadan nii rakisın fima

³⁷ Sanla lɔxɔ dɔnxeni, sanla lɔxɔ gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, “Xa min xɔnla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. ³⁸ Naxan na denkeleya n tan ma, siimaya igene minima nen na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”† ³⁹ Yesu yi Alaa Nii Sariɗanxin nan ma fe falama. Naxanye yi denkeleyama Yesu ma, ne yi a sɔtɔma nen. Na waxatini, Nii Sariɗanxin munma yi fi, amasɔtɔ Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

⁴⁰ Muxuna ndee yi Yesu xuiin mε yamaan ye, e naxa, “Nabi yeteen nan xemeni ito ra yati!” ⁴¹ Nde gbeteye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbeteye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? ⁴² Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bɔnsɔnna nin keli Betelɛmi taani, Dawuda dɔxɔdena?”‡ ⁴³ Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. ⁴⁴ Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkeleyatareyana fe

† **7:38:** Siimaya igena fe mɔn sɛbɛxi Sakari 14.8 kui. ‡ **7:42:** A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yeremi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

45 Kantan muxune yi xεε saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fεma, naxanye e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?” 46 Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xεmεni ito falan tima kii naxan yi.” 47 Farisi muxune yi e maxɔdin, e naxa, “A bata ε fan mayenden n ηε? 48 E yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? 49 Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e fɔxɔ ra!” 50 Nikodemi naxan bata yi fa Yesu fεma a fɔlɔni nun, na yi e ye, a yi a fala e xa, a naxa, 51 “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin mε, en yi a kolon a naxan ligama?” 52 E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nεn nayi a nabiin mi keε Galile yamanani mumε!” 53 Nayi, birin yi siga a konni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyani

1 Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. 2 Na xɔtɔn bode subaxani, a mɔn yi xεε Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fεma, a dɔxɔ, a yi e xaran fɔlɔ.

3 Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi. 4 E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan ligε. 5 Musa a yamari nεn Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magɔlɔn gεmεn na han a faxa. Nba, i tan naxa a di?” 6 E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu seβenla tiye a yii sonla ra bɔxɔn ma. 7 E yi tixi a dεxɔn ma na waxatini, e lu a maxɔdinηε. Yesu yi a rakeli, a yi

a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin liga ε tagi singen, na singe xa γεμεν woli a ma.” ⁸ A mən yi a yigodo, a lu seβenla tiye bəxən ma. ⁹ E ito me waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yeen ma fələ xeme fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. ¹⁰ Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minen yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?” ¹¹ A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sənən.”

Dunuḡa kenenna nan Yesu ra

¹² Yesu mən yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunuḡa kenenna ra. Naxan na bira n tan fəxə ra, na nii rakisin kenenna sətəma nən, a mi sigan tiye dimini mumε!”

¹³ Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yete seren nan bama iki, nəndi mi i ya sereyaan na!”

¹⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yete seren ba, n nəndin nan falama. Amasətə n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni ε tan mi n keliden nun n sigaden kolon. ¹⁵ E kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma. ¹⁶ Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima nəndin nan na, amasətə n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xexi. ¹⁷ A seβexi ε sariyan kui, a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti, nəndin nan na ra.’* ¹⁸ N seren bama n yete xa, n Fafe naxan n xexi, na fan seren bama n xa.” ¹⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi n kolon, ε

* **8:17:** A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui.

mi n Fafe fan kolon. Xa ε yi n tan kolon nun, ε yi n Fafe fan kolonma nεn.”

²⁰ Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiyε Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma dεnaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasoto a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama dεnaxan yi

²¹ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. E n fenma nεn, koni ε faxama nεn ε yulubine yi. N sigama dεnaxan yi, ε mi nɔε sigε mɛnni.”

²² Nanara, Yahudiyane yi maxodinna ti, e naxa, “A waxi a yetε faxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama dεnaxan yi, ε mi nɔε fε mɛnni?’ ” ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuja gbeen nan ε tan na, koni n tan kelixi kore xonna nan ma. E tan fataxi dunuja ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuja ito yi. ²⁴ Nanara, n na a falaxi ε xa fa fala, ε faxama nεn ε yulubine yi. Nba, xa ε mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ ε faxama nεn ε yulubine yi yati!”† ²⁵ E yi a maxodin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama ε xa xabu a foloni, na nan n tan na. ²⁶ Fala wuyaxi n xon ε kitideni, koni naxan n nafaxi, pɔndin nan a tan na. N naxan mexi a ra, n na falama nεn dunuja muxune xa.” ²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa. ²⁸ Nanara, Yesu yi a fala e

† **8:24:** A sebexi Xorɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetεen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɛnni fa fala a yetεen xili nεn “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nεn fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn sebexi Yoni 1.1 kui.

xa, a naxa, “E na Muxuna Dii Xेमeni te† waxatin naxan yi, ε a kolonma nen na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’§ E a kolonma nen na waxatini, n mi fefe ligama n yetε ma fō n Fafe Ala n xaranxi naxan ma. ²⁹ Naxan n xexi, na n fōxō ra, a mi n kedenna luxi, amasōtō n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane mε, e denkεleya a ma.

Nəndina i xərəyama nen

³¹ Na ma, Yahudiyan naxanye yi denkεleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa ε n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yetεen nan ε tan na na yi. ³² E jəndin kolonma nen, jəndin yi ε xərəya.” ³³ E yi a yabi, e naxa, “Iburahima bənsənnan nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxε konyiya bun. Fa fala, ε xərəyama nen, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra. ³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xेमen luma nen denbayani habadan. ³⁶ Xa Dii Xेमena ε xərəya, ε bata xərəya nayi yati! ³⁷ N na a kolon Iburahima bənsənnan nan ε tan na. Anu, ε kataxi n faxa feen na amasōtō n ma falan mi xanma ε ma. ³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fema, n na nan falama ε xa, koni ε naxan mεxi ε fafe ra, ε na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Iburahima ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Iburahimaa diine nan yi ε ra nun, ε yi a liga feene ligama nen. ⁴⁰ N

† **8:28:** Muxuna Dii Xेमeni te fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanje wudin ma. A mən yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. § **8:28:** A mato Xərəyaan 3.14 kui.

Ƶɔndin naxan mɛxi Ala ra, n na nan falama ε xa, koni hali na, ε kataxi n faxa feen na. Iburahima mi ito Ƶɔxɔnna ligε! ⁴¹ Ε fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε fafe nan yi Ala ra nun yati, ε yi n xanuma nɛn nun, amasɔtɔ n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yetε ra, Ala nan n xɛxi. ⁴³ N naxan falama, nanfera ε mi na yεε toma? Amasɔtɔ ε mi nɔε n fala xuiin mε. ⁴⁴ Ε fafe nan Yinna Manga Setana ra, ε waxi a xɔn ma, ε xa a rafan feene liga. Xabu a fɔlɔni muxu faxan nan a tan na. A mi tin Ƶɔndin ma amasɔtɔ Ƶɔndi mi a tan yi mumε! A nɛɛn wulen falama, a minima a yetε gbee kɛɲaan nan ma amasɔtɔ wule xɛlɛn nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na. ⁴⁵ Koni ε mi laxi n na bayo n Ƶɔndin nan falama ε xa. ⁴⁶ Nde ε yε be naxan a yitε a n bata yulubin liga? Xa n Ƶɔndin fala ε xa, nanfera ε mi lama n na? ⁴⁷ Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nɛn Alaa falan na. Ε mi ε tuli matima bayo Ala gbee mi ε tan na.”

Yesu nun Iburahima fe

⁴⁸ Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi Ƶɔndin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na Ƶinan Ƶaxin naxan fɔxɔ ra?”* ⁴⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan fɔxɔ ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni ε tan n yelefuma. ⁵⁰ N mi binyen fenma n yetε xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹ N xa Ƶɔndin fala ε

* **8:48:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatɛxi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sebɛxi Mangane Firinden 17.24 kui.

xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sɔtɛ habadan!”

⁵² Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan fɔxɔ ra! Iburahima bata faxa, nabine fan bata faxa, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sɔtɛ habadan.’ ⁵³ I tan gbo nxu fafe Iburahima xa ba, naxan bata faxa? Nabine fan bata faxa. I ya fe mirixi di?” ⁵⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yɛtɛ binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ε a falaxi naxan ma fa fala ε Ala nan a ra. ⁵⁵ ε mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xɛlɛn na nayi alo ε tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶ ε fafe Iburahima yengi yi tixi n fa waxatin na sɛwani. A bata a to, a yi sɛwa.”

⁵⁷ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jɛɛ tonge suulun sɔtɔ singen, i yi Iburahima to nun ba?” ⁵⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, Iburahima barixi nɛn, n tan na yi.”†

⁵⁹ Na ma, e yi gɛmɛne tongo a magɔlɔn xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

9

Yesu yi danxutɔɔn yɛɛn nabi

† **8:58:** Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nɛn “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Iburahima barixi nɛn, n tan na yi,” na bunna nɛn fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn sɛbɛxi Yoni 1.1 kui.

¹ Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xemena nde to naxan barixi danxutoyani. ² A xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nan-fera xemeni ito barixi danxutoyani, a yeteen nan yulubin ligaxi ba hanma a soto muxune?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetena yulubin xa mi a danxuxi, a soto muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nen alogo Ala senben wanla xa mayita yamaan na a tan xon ma. ⁴ Fanni sogen texi fo en xa n xe muxuna wanle ke nen. Amasoto kosen somaani i ra, muxe mi nae wale waxatin naxan yi. ⁵ N dunuja yi waxatin naxan yi, dunuja kenenna nan n tan na.”

⁶ Yesu to na fala, a degen namini boxoni, a benden namulan a ra, a boron boli danxutoon yeene ma. ⁷ A yi a fala xemen xa, a naxa, “Sa i yeen naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna neen, “Xerana.” Na ma, xemen yi siga, a sa a yeen naxa. A xematona, a seen to.

⁸ Na xanbi ra, a doko bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a foloni, ne yi maxodinna ti, e naxa, “Xemen naxan yi doki xandi tideni nun, na xa mi ito ra ba?” ⁹ Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-en, e maliga nen tun!” Koni xemen yeteen yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.” ¹⁰ E yi a maxodin, e naxa, “I yeen nabixi di?” ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Xemen naxan xili Yesu, na nan benden namulanxi a yi boron boli n yeene ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yeen naxa.’ Nayi, n sa n yeen naxa, n yi seen to.” ¹² E yi a maxodin, e naxa, “Na xemen minen yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxutɔɔn maxɔdin

¹³ Nba, xεmεn naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fεma. ¹⁴ Anu, Yesu bεnden namulan waxatin naxan yi, a xεmεn yεene rabi, Matabu Lɔxɔn nan yi a ra. ¹⁵ Nanara, Farisi muxune mɔn yi xεmεn maxɔdin a yεen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A bεnden nan namulanxi, a yi a bɔli n yεene ma, n yi n yεen naxa, iki n bata seen to.” ¹⁶ Farisi muxuna nde naxa, “Xεmεn naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasɔtɔ a mi Matabu Lɔxɔn tɔnna suxi.” Koni nde gbεte naxa, “Yulubi kanna nɔε kabanako fe sifani itoe ligε ba?” Na ma, e yitaxun. ¹⁷ Nba, Farisi muxune mɔn yi xεmεn maxɔdin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yεeye rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

¹⁸ Benun e xa xεmεn sɔtɔ muxune xili, Yahudiyane mɔn mi yi laxi a ra a danxutɔɔn nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹ E yi e maxɔdin, e naxa, “E diin nan ito ra ba, ε naxan ma a a sɔtɔxi danxutɔyaan nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” ²⁰ A sɔtɔ muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a nxɔ diin na a ra. Nxu mɔn a kolon a sɔtɔxi danxutɔyaan nin. ²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yεen nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxɔdin, bayo dii jɔrε mi fa a ra sɔnɔn. A yetεen xa ε yabi!” ²² A sɔtɔ muxune ito fala nεn, amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yεε ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiyε a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nεn salide banxini. ²³ Na nan a liga, a sɔtɔ muxune

naxa, “E a maxədin, amasətə dii jərə mi fa a ra sənən!”

²⁴ E mən yi na xəmən xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nəndin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xəmən na.” ²⁵ Xəmən yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutəən nan yi n na, koni iki n seen toma!” ²⁶ E yi a maxədin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yeen nabixi di?” ²⁷ A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale ε xa, koni ε mi ε tuli mati. Nanfera ε mən waxi a mε feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” ²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nən Musa xa, koni nxu mi xəmən i to kelide kolon!” ³⁰ Xəmən yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, ε mi a keliden kolon, koni a bata n tan yeen nabi. ³¹ En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. ³² Xabu dunuḡa da, muxe munma a mε singen fa fala muxuna nde bata danxutəən yeen nabi naxan sətəxi danxutəyani. ³³ Xa xəmən i to mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi nəε fefe ligε nun.” ³⁴ E yi a yabi, e naxa, “I sətəxi yulubin yeteen nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tanden ma.

Danxutəyana Alaa feene yi

³⁵ Yesu yi a mε fa fala a e bata xəmən kedi. A yi a to, a naxa, “I bata denkεleya Muxuna Dii Xəmən ma ba?” ³⁶ Xəmən yi a yabi, a naxa, “N kanna, nde na ra alogo n xa denkεleya a ma?” ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toε, a tan nan falan tima

i xa iki.” ³⁸ Χεμεν yi a fala, a naxa, “N Marigina, n bata denkeleya i ma.” A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, “N faxi dunuja makitiden nin alogo danxutone xa seen to, yee kanne yi danxu.”

⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin me. E yi a maxodin, e naxa, “I yengi a ma danxuton nan nxu tan fan na ba?” ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa danxuton nan yi e ra nun, e mi yi yatema yulubi kanna ra na yi. Koni bayo e naxa, ‘Nxu seen toma,’ e yulubin luma nen e ma na yi.”

10

Yexee kulana fe sandana

¹ Yesu naxa, “N xa nondin fala e xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so deen na, koni a te sansanna ra, mujaden nun mafu tiin nan na kanna ra. ² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a deen na, xuruse rabaan nan na kanna ra. ³ De kantanna deen nabima a xa nen. A na a yexee ne xili waxatin naxan yi, e a xuiin mema nen, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yee ra, a yexee ne birama a foxo ra nen, amasoto e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbete foxo ra, e gima muxu gbete yee ra nen, amasoto e mi a xuiin kolon.”

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba fajina

⁷ Nayi, Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N xa nondin fala e xa, n tan nan sansanna so deen na yexee ne xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yee ra, mujadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yexee ne mi e tuli mati ne xuine ra. ⁹ N tan nan

sansanna so dεen na. Muxu yo so n tan xɔn ma, na kisima nen. Na nɔe minε nen a so, a yi balon sɔtɔ. ¹⁰ Muɲaden mi fama fefe ra fɔ muɲan nun faxa tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nen alogo e xa dunuɲa yi gidi defexin sɔtɔ.”

¹¹ “N tan nan xuruse raba faɲin na. Xuru se raba faɲin tinɲe nen, a faxa yeXeene fe ra. ¹² Koni walikεen tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yeXeene ra. Xa a kankon to fe, a yeXeene rabeɲinma nen, a yi a gi. Kankon yi wuru yeXeεε kuruni a yi e raxuya ayi. ¹³ Walikεen nan na ra, yeXeene fe kɔntɔfili mi a ma. ¹⁴ N tan nan xuruse raba faɲin na. N na n ma xuruseene kolon, e fan n kolon ¹⁵ alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nen n ma xuruseene fe ra. ¹⁶ YeXeεε gbɛtɛye n yii naxanye mi kulani ito yi fɔ n xa fa ne fan na. E tuli matima nen n xuiin na. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa. ¹⁷ N Fafe Ala bata n xanu amasɔtɔ n bata n niin fi, alogo n mɔn xa sa a sɔtɔ. ¹⁸ Muxu yo mi n niin bε n yi, koni n na a fima nen n yeɛ ra. Senbena n yii, n yi a fi, a senben mɔn n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sɔtɔxi n Fafe Ala ra.”

¹⁹ Yahudiyane mɔn yi yitaxun na falane fe ra. ²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna ɲaxin nan ito fɔxɔ ra. Seen bata so a yi! E tuli matima a ra nanfera?” ²¹ Koni bonne naxa, “Yinna ɲaxin naxan fɔxɔ ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan nɔe danxutɔɔn yeen nabiyε ba?”

Yahudiyane yi e mε Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sɛwan nan yi a ra Yerusalɛn taani, xunbeli waxatini.

²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma Sulemani a Gagene bun ma. ²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikeni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kenenni.”

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fale ε xa, koni ε mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kema n Fafe Ala senbeni, ne nan n seren na. ²⁶ Koni ε mi laxi n na, amasoto n ma yexene mi ε tan na. ²⁷ N ma yexene n xuiin mema nen. N na e kolon, e birama nen n foxo ra. ²⁸ N habadan nii rakisim fima e ma nen, e mi faxe habadan. Muxu yo mi noe e be n yii. ²⁹ N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi noe e be n Fafe Ala yii. ³⁰ N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” ³¹ Yahudiyane mon yi gemene tongo a magolon xinla ma.

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali faji wuyaxi ke ε yetagi n Fafe Ala barakani. E n magolonma wanla mundun ma fe ra ne ye nayi?” ³³ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i magolonma wali fajine xan ma fe ra fo i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yete findi Ala ra!” ³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi sebexi ε sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan ε tan na.’” ³⁵ Kitabun naxan falaxi nondin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, ³⁶ nanfera ε tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xemen nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuja yi. ³⁷ Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kema hali ε mi la n na. ³⁸ Koni xa n na e kema, xa ε mi la n na, ε la n ma

* **10:34:** Yaburin 82.6

wanle ra alogo ε xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹ Yahudiyane mɔn yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

⁴⁰ Yesu mɔn yi xετε Yurudεn kidi ma, Yoni yi marafuun tima dεnaxan yi igeni a fɔlɔni. A sa lu na. ⁴¹ Muxu wuyaxi yi fa a fεma, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xεmeni ito a fe yi, jɔndin nan ne ra.” ⁴² Muxu wuyaxi yi dεnkεleya a ma mɛnni.

11

Lasarusi faxa fena

¹ Xεmεna nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada jaxalanmana, Marata yi dɔxi taan naxan yi. ² Mariyama findi jaxanla nan na naxan latikɔnɔnna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sεxεne ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³ Nanara, a tadane yi xεraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xɔyin bata fura.” ⁴ Yesu to na mε, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nεn alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xεmεn binyama nεn fureni ito xɔn ma.”

⁵ Marata nun a xunyεn jaxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han! ⁶ Anu, a to a mε fa fala a Lasarusi furaxi, a yi dεnaxan yi, a mɔn yi xii firin ti mɛnni. ⁷ Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xετε Yudaya yamanani.” ⁸ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magɔlɔn feni, i mɔn waxi xετε feni mɛnna nin ba?” ⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na,

kenenna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasoto a dunuɓa kenenna toma. ¹⁰ Koni xa muxun sigan ti kɛɛn na, a dagalanma ayi nen amasoto kenenna mi na.” ¹¹ Yesu to na fala, a naxa, “En xoyin Lasarusi xiin nen, koni n xa sa a raxulun.” ¹² A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nen, a kendeyama nen.” ¹³ Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixɔnla nan tun yi a ma. ¹⁴ Nanara, Yesu yi falan makenen e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵ Koni n bata sewa ε tan ma fe ra bayo n mi yi a fema nun, alogo ε xa denkeleya. En siga a fema.” ¹⁶ Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxa!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusalɛn taan yi tagi so, fo kilo saxan joxɔn. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunye xemɛmaan saya xɔntɔnna tideni e ma.

²⁰ Marata to a mɛ, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxɛ nun!” ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nen.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyen mɔn kelima nen sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nen sayani dunuɓa rajanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na. Naxan na

dεnkεleya n tan ma, hali a faxa, a nii rakisin sɔtɔma nεn. ²⁶ Naxan na lu a nii ra a dεnkεleya n ma, na mi faxε mumε! I laxi ito ra ba?” ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, “Ɔn Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xεmεna, naxan yi fama dunuɲa yi nun.”

²⁸ Marata na fala xanbini, a xεtε, a yi a xunyεn Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ be yi, a i xilima.” ²⁹ Mariyama na mε waxatin naxan yi, a yi keli mafurεn, a sa a ralan. ³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li dεnaxan yi, a yi mεnna nin nun. ³¹ Yahudiyannaxanye siga Mariyama xɔntɔndeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafurεn, a mini, e yi bira a fɔxɔ ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun dεen nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu fεman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi be nun, n xunyεn mi yi faxε nun!” ³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyannaxanye fan yi a fɔxɔ ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ a maluxunxi minεn yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, ε na mato!” ³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxutɔɔn yεen nabi ba? A mi yi a ligε nun, Lasarusi nama faxa ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu bɔɲεn yi sunuxi, a siga gaburun dεen na. Faranna nan yi a ra nun, gεmεn saxi a dεen na. ³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “Ɛ gεmεn ba a dε ra!” Faxa muxun tadan ɲaxalanmaan Marata yi a fala

a xa, a naxa, “Marigina, a xirin nan fa minima iki amasotō a maluxunna bata soge naanin ti.” ⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i dēnkēleyaxi, i Alaa binyen toma nēn?” ⁴¹ Nayi, e gēmēn ba na. Yesu yi a yēē rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasotō i bata n xuiin mē. ⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mēma waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xēxi.” ⁴³ A to na fala, a yi a xuini te, a naxa, “Lasarusi, mini!” ⁴⁴ Faxa muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yiine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mafulun, e a lu, a xa siga.”

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2

⁴⁵ Nanara, Yahudiyān naxanye yi na Mariyama xōntōndeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi dēnkēleya a ma. ⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fēma. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xēmēni ito kabanako fe wuyaxi ligama!” ⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin dēnkēleyama a ma nēn. Romi kuntigine kelima nēn, e yi en ma yire sarijanxin kala e nun en siyaan birin!”* ⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili

* **11:48:** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nēn yengēni. Nayi, xa Yerusalen taani maxa jaxi ra, Romi kaane yi na yatēma nēn muruten na nun, e fa yēngēn so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma.

Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na ꞓεεn na, a yi a fala, a naxa, “Ɛ mi fefe kolon! ⁵⁰ Ɛ mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?” ⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yetε ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na ꞓεεn na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxa Yahudiyane siyaan xa. ⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fɔ Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. ⁵³ Nba, fɔlɔ na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxa feni tɔn. ⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kεnεnni sɔnɔn koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dεxɔn ma, dεnaxan xili Efirami. E nun a xarandiine yi lu na yi.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalɛn taani alogo e xa sa e yetε rasariɗan benun sanla xa a li. ⁵⁶ E yi lu Yesu fenꞓε. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxɔdinꞓε, e naxa, “Ɛ mirixi nanse ma? A mi fε sanli ba?” ⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

12

† **11:55:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nεn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangi e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

*Latikənənna sa fena Yesu ma
Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9*

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dəxi dənaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. ² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dəxi Yesu fəma a dəgedeni, Marata yi walima e xa. ³ Nba, Mariyama yi latikənənna sare xədəxən litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunsexeən na. Latikənənna xirin yi banxin suxu. ⁴ Yudası Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵ “Nanfera latikənənni ito mi matixi gbeti gbanan keme saxan na, a so yiigelitəne yii?” ⁶ A mi na falaxi fa fala a xaminxi yiigelitəne fe ra, koni bayo mupaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷ Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun ləxən nan yeə ra. ⁸ Yiigelitəne ε fəma waxatin birin koni n tan mi luma ε fəma waxatin birin.”

E yi Lasarusi fan faxa feni tən

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a mε, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan matodeni Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tən. ¹¹ Amasəto Yahudiya wuyaxi yi xetema e fəxə ra, e yi dənkeleya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

*Yesu yi so Yerusalən taani
Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40*

12 Na xɔtɔn bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a mɛ, a Yesu fama Yerusalɛn taani.

13 Nanara, e sa tugu yiine masɛgɛ, e sa a ralan, e sɔnxɔ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!” 14 Yesu yi sofanla to, a dɔxɔ a fari alo a sɛbɛxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

15 “Siyon kaane, ɛ nama gaxu!

A mato, ɛ mangan fama.

A dɔxi sofali diin fari.”*

16 A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nanyi e yi a kolon a na feene yi sɛbɛxi a tan nan ma fe ra, a e tan yɛtɛɛn bata yi na liga a xa.

17 Yamaan naxan yi Yesu fɛma a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren bɛ. 18 Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasɔtɔ e bata a mɛ Yesu kabanako feen naxan ligaxi. 19 Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “Ɛ mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuɲa muxune birin biraxi a fɔxɔ ra!”

Girɛkina ndee yi Yesu fen

20 Girɛkina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni.

21 E fa Filipi fɛma naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa Yesu to.” 22 Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

23 Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xɛmɛn binya waxatin bata a li. 24 N xa ɲɔndin fala ɛ xa,

* 12:15: Sakari 9.9

fanni sansi keſen mi bira bəxəni a yeε maluxun, a mi wuyε ayi. Koni xa a yeε maluxun, a solima nen, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bənəma a yi nen, koni muxu yo a me a niin na dunuɲa ito yi, na a ramarama nen habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xən ma, a xa wanla ke n xa fə a xa bira n fəxə ra nen. Nayi, n denaxan yi, n ma walikeen fan luma nen menni. Muxu yo wanla kema n xa, n Fafe Ala na binyama nen.”

Yesu yi a faxa feen fala

²⁷ Yesu naxa, “N bəɲen tərəxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mən a binyama nen.” ²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin me, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuini ito mi minixi n tan ma fe ra, fə ε tan ma fe ra. ³¹ Dunuɲa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɲani ito kuntigi ɲaxin kedima nen iki. ³² N na yite† bəxən ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nen n ma.” ³³ A ito falaxi nen alogo a xa a faxa kiin yita e ra. ³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xən, a Alaa Muxu Sugandixin luma nen habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xemeɲi tema nen? Nde Muxuna Dii Xemeɲi ito ra?” ³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Keɲenna kanna mən ε yeε singen

† **12:32:** Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanɲe wudin ma. A mən yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui.

waxatidi tun. Kεnenna ε tagi waxatin naxan yi ε sigan ti, alogo dimin nama so ε ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden kolon. ³⁶ Kεnenna kannna ε tagi waxatin naxan yi, ε denkeleya a ma, alogo ε xa findi kεnenna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin denkeleye

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e γεε xori, e mi la a ra. ³⁸ Na liga nen alogo Nabi Esayi fala xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxo falan na? Marigina a senben makenen nde xa?” †

³⁹ Nanara, e mi yi nœ denkeleye bayo Esayi mon naxa,

⁴⁰ “A bata e γεε danxu,
a yi e bœnen xodoxo ayi,
alogo e γεεne nama toon ti,
e xaxinla nama feene famu,
a e nama maxete,

Ala yi e rakendeya.” §

⁴¹ Esayi na falaxi nen, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntigine γε, muxu wuyaxi denkeleya nen Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni. ⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴ Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na denkeleya n ma, a mi denkeleyaxi n tan xan tun ma fo naxan n xexi. ⁴⁵ Muxu yo n to, na bata n xe muxun fan to.

† 12:38: Esayi 53.1 § 12:40: Esayi 6.9-10

⁴⁶ N bata fa dunuḡa yi alo kenenna kanna. Naxan na denkeleya n ma, na mi luyε dimini. ⁴⁷ Muxu yo n ma falan mε, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasōtō n mi faxi dunuḡa muxune yalagideni, fō e rakisideni. ⁴⁸ Naxan na a mε n na, a mi tin n ma falane suxε. N ma falan na kanna yalagima nen lōxō dōnxeni. ⁴⁹ Amasōtō n mi falan tima n yetε xan ma fe ra fō n Fafe Ala naxan n xexi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. ⁵⁰ N na a kolon fa fala a yamarin findima nen habadan nii rakisin na. N falan tiin nen alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

¹ Nba, na xōtōn bode, Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuḡa yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuḡa yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rananna.

² E yi e dεgema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soε Simōn ma dii xēmēn Yudasi Isakariyoti bōḡeni a xa Yesu yanfa, a a so yiini. ³ Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a senbeni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mōn sigama Ala nan ma. ⁴ Nanara, e to yi e dεgema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. ⁵ Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi fōlō a xarandiine sanne maxε. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. ⁶ A yi fa Simōn Piyeri fεma, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nen.” ⁸ Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxε mumε!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.” ⁹ Simōn Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fɔ a sanne, bayo a sarijan. ε fan sarijan, koni ε birin mi a ra.” ¹¹ Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “ε birin mi sarijan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxε waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mōn yi sa dɔxɔ a funfuni. A yi e maxɔdin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, ε na famunxi ba? ¹³ ε n tan xilima fa fala ‘Karamɔxɔ’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasɔtɔ na nan n tan na. ¹⁴ Xa n tan ε Marigin nun ε karamɔxɔn bata ε sanne maxa, ε tan fan xa ε bode sanne maxa. ¹⁵ N misaala yitaxi ε ra nen, alogo ε xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. ¹⁶ N xa jɔndin fala ε xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xε muxun xa. ¹⁷ ε bata feni itoe kolon iki, sɛwana ε xa, xa ε lu na ligε!”

¹⁸ “N mi falan tima ε birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fɔ Kitabun fala xuiin xa rakamali nen, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma nxu bode xɔn, na bata keli n xili ma.’* ¹⁹ N ni ito falama ε xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, ε lama a ra nen,

* **13:18:** Yaburin 41.10

fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’ †

²⁰ “N xa ꞓɔndin fala ε xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.”

Yudasi Yesu yanfama nɛn

Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa ꞓɔndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nɛn, a n so yiini yati!” ²² A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma. ²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dɔxi a dɛxɔn ma. ²⁴ Simɔn Piyɛri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxɔdin, a nde a fe falama.” ²⁵ Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxɔdin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simɔn ma dii xɛmɛn Yudasi Isakariyoti yii. ²⁷ Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafurɛn.” ²⁸ Yesu naxan fala a xa, bonna naxanye yi dɔxi e dɛgedeni, ne sese mi yi na famunxi. ²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so

† **13:19:** A seɓɛxi Xɔrɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nɛn “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nɛn fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn seɓɛxi Yoni 1.1 kui.

yiigelitōne yii. ³⁰ Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kōēēn nan yi a ra.

Sariya nēnēna fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xēmēna binyen bata makēnēn, Alaa binyen fan bata makēnēn n barakani. ³² Xa Alaa binyen bata makēnēn n tan barakani, Ala yetēna n tan Muxuna Dii Xēmēna binyen makēnēnma nēn mafurēn!”

³³ “N ma diine, n mi buma ε fema sōnōn. Ε n fenma nēn, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, ε mi nōe sigē na yi.’ ³⁴ N yamari nēnēn nan soma ε yi, ε bode xanu. Ε ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ³⁵ Ε na ε bode xanu, muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra na nan xōn.”

Yesu yi Piyeri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-

34

³⁶ Simōn Piyeri yi a maxōdin, a naxa, “Marigina, i sigan minēn yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama dēnaxan yi, i mi nōe sigē n fōxō ra mēnni iki, koni i sigama n fōxō ra nēn waxati famatōni.” ³⁷ Piyeri yi a maxōdin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nōe bire i fōxō ra iki? N faxε nēn i ya fe ra!” ³⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxε n ma fe ra ba? N xa jōndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nēn dōxōna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɲɛn nama tɔrɔ, ε dɛnkɛɛya Ala ma, ε dɛnkɛɛya n tan fan ma. ² Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ε xa nɛn nun. N sigama n xa sa yirena nde yitɔn ε xa na yi. ³ N na sa yirena nde yitɔn ε xa, n mɔn fama nɛn, n yi siga ε ra n yii alogo n dɛnaxan yi, ε fan yi sa lu mɛnni. ⁴ N sigan dɛnaxan yi, ε mɛn kiraan kolon.”

⁵ Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?” ⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun ɲɔndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigε n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaana xanbi. ⁷ Xa ε n tan kolon, ε n Fafe fan kolonma nɛn. To xanbi ra, ε bata a kolon, ε bata a to.”

⁸ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.” ⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fɛma kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ε ra? ¹⁰ Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ε xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kɛma. ¹¹ E dɛnkɛɛya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ε dɛnkɛɛya kabanako fe wanli itoe xɔn.”

¹² “N xa ɲɔndin fala ε xa, naxan na dɛnkɛɛya n ma, na feene ligama nɛn alo n naxanye ligama. A yɛtɛɛn feene ligama nɛn naxanye gbo itoe xa, amasɔtɔ n sigama n Fafe Ala fɛma. ¹³ E na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama ε xa nɛn alogo n Fafe Alaa binyen xa mayita a Dii Xɛmɛn

barakani. ¹⁴ Xa ε n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ε xa nεn.*”

Alaa Nii Sariṅanxin fa fena

¹⁵ “Xa ε n xanuxi, ε n ma yamarine suxu. ¹⁶ N Fafe Ala maxandima nεn, a yi Mali Ti gbete so ε yii naxan luma ε fema habadan. ¹⁷ Alaa Nii Sariṅanxin nan a ra, ṅəndin kannna. Dunuṅa muxune mi nəε na sote amasoto e mi nəε a toε, e mi a kolonṅε. Koni ε tan a kolon amasoto a luma nεn ε fema, a mən yi lu ε yi. ¹⁸ N mi ε luyε alo kiridine, n mən fama nεn ε fema. ¹⁹ Ndedi nan fa luxi, dunuṅa muxune mi fa n toma sənən koni ε tan n toma nεn. Bayo n tan bata niin kisin soto, ε fan nii rakisın soto ma nεn. ²⁰ Na waxatin na a li, ε a kolon ma nεn, a n Fafe Ala yi, ε tan fan n tan yi alo n tan ε yi kii naxan yi. ²¹ Muxu yo n ma yamarine soto, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kannna xanuma nεn, n tan fan yi a xanu, n yi n yetε yita a ra.”

²² Yudasi bonna, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yetε yita nxu ra, koni i mi i yetε yite dunuṅa muxune ra?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nεn. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fema, nxu yi nxu konni tən a fema. ²⁴ Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxe. E bata falan naxan mε, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xexi, na nan gbee na ra.”

²⁵ “N to yi ε fema, nanara, n falani itoe ti ε xa. ²⁶ Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sariṅanxina, Fafe Ala

* **14:14:** Ala maxandi feni ito mən seβexi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

naxan nafama ε ma n xinli, na ε xaranma nen feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ε xa, a ne birin nabirama nen ε ma.”

²⁷ “N bata bəne xunbenla lu ε yi. N bata n ma bəne xunbenla fi ε ma. N mi a fixi ε ma alo dunuɲa kiin tima kii naxan yi. E bənen nama tərɔ, ε nama gaxu. ²⁸ E bata n ma falan mε, n naxa, ‘N sigama koni n mən fama ε fema nen.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi sɛwama nen n siga feen na n Fafe Ala konni amasɔtɔ a gbo n tan xa. ²⁹ N feni itoe falama ε xa nen iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε denkeleyama nen. ³⁰ N mi fa buma falan tiye ε fema sənən, amasɔtɔ dunuɲa ito kuntigi ɲaxin fama. Sese mi a ra n tan yi. ³¹ Koni dunuɲa xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. E keli, ε fa, en siga.”

15

Ƴəndin binla nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan ɲəndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔɔn kanna ra. ² Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nen n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasariɲanma nen alogo e mən xa bogi dangu a singen na. ³ N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sariɲan iki. ⁴ E lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nɔε bogε a yetε ra, xa a mi a binla ma. E fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi. ⁵ N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nen

na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli.* Amasoto e mi noe sese ligε n tan xanbi. ⁶ Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nen alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nen, e sa tēni, e gan. ⁷ Xa ε lu n tan yi, n ma falan yi lu ε yi, ε na n xandi sese yi, ε na soto ma nen. ⁸ E na findi n ma xarandiine ra, ε yi bogi wuyaxi ti ε kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen make n ma.”

⁹ “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata ε xanu na kiini. E lu n ma xanuntenyani. ¹⁰ Xa ε n ma yamarine suxu, ε luma nen n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹ N ni ito falaxi ε xa nen alogo n ma sewan xa lu ε yi, ε sewan yi defe.”

¹² “N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ¹³ Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangi ito ra fa fala a xa faxa a xoyine fe ra. ¹⁴ Xa ε n ma yamarine suxu, n xoyine nan ε tan na. ¹⁵ N mi fa a falama ε ma sonon fa fala walikene amasoto walikεn mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa ε xili bama nen, ‘n xoyine’ amasoto n naxan birin mexi n Fafe Ala ra, n bata na ye ba ε xa. ¹⁶ E tan mi n sugandixi koni n tan bata ε sugandi, n yi ε ti a ra a ε xa siga, ε sa bogi wuyaxi ti ε kewanle xon, bogin naxanye luma a ra habadan alogo ε na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi ε ma. ¹⁷ N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu.”

Dununa muxune ε rajaxuma nen

* **15:5:** Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewali fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina. Na feen mon se bexi Galati 5.22 kui.

18 “Xa dunuḡa muxune ε rapaxu, ε xaxili lu a xɔn ma fa fala a e n singe nan napaxu. 19 Xa dunuḡa muxun nan yi ε tan na nun, dunuḡa muxune yi ε xanuma nɛn alo e kon kaane. Koni n bata ε sugandi keli dunuḡa muxune tagi. E gbee mi fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuḡa muxune ε rapaxuxi. 20 N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na xɔn ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan bεsɛnxɔnya, e ε fan bεsɛnxɔnyama nɛn. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen suxuma nɛn. 21 Koni e ito birin ligama ε ra nɛn amasɔtɔ n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xε muxun kolon. 22 Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatɛma yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sɔnɔn. 23 Muxu yo n tan napaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan napaxu. 24 Xa n mi yi kabanako fe wanle kε e tagi nun, muxu gbεtε munma yi naxanye liga singen, e mi yi yatɛn yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rapaxuxi. 25 Koni naxan sebexi e Sariya Kitabun kui, fɔ na xa kamali nɛn, a naxa, ‘E bata n tan napaxu fuuni.’† ”

26 “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fema, Alaa Nii Sariḡanxina, ḡɔndin kanna, na n ma fe sereyaan bama nɛn. 27 E tan fan n ma fe sereyaan bama nɛn amasɔtɔ ε yi n fɔxɔ ra nun xabu a fɔlɔni.”

16

1 “N ni ito birin falaxi ε xa nɛn alogo ε nama bira tantanni. 2 E ε kedima nɛn salide banxine yi.

† 15:25: Yaburin 35.19 nun 69.5

Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo ε faxa, na kanna a mirima nεn fa fala a bata Alaa wanla κε. ³ E feni itoe ligama ε ra nεn amasɔtɔ e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. ⁴ Koni n bata feni itoe fala ε xa. Nanara, e nεma feni itoe ligε ε ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama ε ma nεn. N munma yi feni itoe fala ε xa nun a singeni amasɔtɔ n yi ε fεma.”

Alaa Nii Sarijanxin wanla fe

⁵ “Koni iki, n sigama n xε muxun fεma koni ε tan sese mi n maxɔdinma fa fala, ‘I sigan minεn yi?’ ⁶ Koni xabu n na a fala ε xa, ε bɔɔnεn bata rafɔrɔ. ⁷ Hali na, n xa ɲɔndin fala ε xa, a fisa ε ma n siga. Amasɔtɔ xa n mi siga, Mali Tiin* mi fama ε fεma. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nεn. ⁸ A na fa, a dunuɲa muxune tantanna yitama e ra nεn lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma. ⁹ Yulubina, amasɔtɔ e mi denkeleyaxi n tan ma. ¹⁰ Tinxinyana, amasɔtɔ n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma sɔnɔn. ¹¹ Kiti bolonna, amasɔtɔ dunuɲa kuntigi ɲaxin bata yelin yalagε.”

¹² “Fe wuyaxi n kui, n naxanye fale ε xa, koni e mi xanɲε ε ma iki. ¹³ Koni Alaa Nii Sarijanxina, ɲɔndin kanna na fa, a ε tima nεn ɲɔndin birin kiraan xɔn. A mi a yetε sagoon xan falama. Koni a naxan mεma, a na nan falama ε xa. A yi fe famatɔne rali ε ma. ¹⁴ A n tan binyama nεn amasɔtɔ a na naxan sɔtɔ n tan yii, a na nan nalima ε ma. ¹⁵ N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na.

* **16:7:** Mali Tiini ito findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mi nɔε finde adamadi yo ra bayo a luma nεn denkeleya muxune bɔɔnεni. Na feen seβexi Yoni 14.17 kui.

Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan sətə n yii, a na nan nalima ε ma.’ ”

Bəne rafərən yi masara sewan na

¹⁶ Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu ε mən n toma nən.”

¹⁷ A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mən n toma nən?’ A mən naxa, a sigama a Fafe fεma.” ¹⁸ E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxədin feni, a yi a fala e xa, a naxa, “N naxan falaxi ε xa fa fala, ‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mən n toma nən’ ε ε bode maxədinma na nan ma ba? ²⁰ N xa jəndin fala ε xa, ε wugama nən, ε sunu koni dunuɣa muxune sewama nən. E bənen nafərəma nən koni ε bəne rafərən findima nən sewan na. ²¹ Xa jaxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nən kati, amasətə a waxatin nan na ra. Koni a na diin sətə waxatin naxan yi, a jinanma nən a tərən birin na, a sewa amasətə a bata diin sətə dunuɣa yi. ²² E tan fan na kii nin. E bənen nafərəxi iki koni n mən ε toma nən. E bənen yi rafe sewan na. Muxu yo mi nəε ε sewan bε ε yii. ²³ Na waxatin na a li, ε mi n maxədinɣe fefe ra. N xa jəndin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma nən. ²⁴ Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. E xandin ti, ε a sətəma nən alogo ε sewan xa dεfe.”

Yesu bata dunuɣa nə

25 “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makenenna ε xa nen na waxatini. 26 Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nen n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxodinma ε xa. 27 Na mi a ra. Amasoto Fafe Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. 28 N kelixi n Fafe Ala nan fema, n fa dunuɲa ito yi. Iki n kelima dunuɲa yi, n siga n Fafe Ala fema.”

29 A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kenenna nin iki, i mi fa sanda sama sɔnɔn. 30 Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxe xa maxodinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa fala i kelixi Ala nan fema.” 31 Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata la a ra iki ba? 32 Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nen na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. E yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasoto n Fafe Ala n fema. 33 N feni itoe falaxi ε xa nen alogo ε xa boɲe xunbenla soto n tan barakani. E toroma nen dunuɲani ito yi, koni ε wekile! N tan bata dunuɲa no.”

17

Yesu yi Ala maxandi

1 Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yeε rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xemena binyen makenen alogo i ya Dii Xemen xa i binya. 2 I bata senben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisin fi muxune ma i naxanye soxi n yii. 3 Habadan nii rakisin nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xexi. 4 N bata

i ya binyen makenen dunuḡa yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makenen i yetagi, binyen naxan yi n yii i fema nun benun dunuḡa xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuḡa yi, n bata i makenen ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xexi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuḡa muxune birin xan xa fo i muxun naxanye soxi n yii amasoto i gbeen nan ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xon. ¹¹ Iki n sigama i fema, n mi fa luma dunuḡa yi sonon koni e tan mon dunuḡa yi. N Fafe sariḡanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla senbeni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹² N yi e fema waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla senben nan xon, n yi e kantan. Hali keden mi lo ayi, fo halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sebenla xa kamali. ¹³ Iki n sigama i fema, n bata feni itoe fala dunuḡa muxune xa alogo e xa n ma sewa defexin soto e bopeni. ¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuḡa muxune bata e rapaxu amasoto dunuḡa gbee mi e tan na alo dunuḡa gbee to mi n tan na. ¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuḡa yi koni n ni i mafanma nen, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶ Dunuḡa gbee mi e ra alo dunuḡa gbee to

mi n tan na. ¹⁷ E rasariɲan ɲɔndin xɔn. I ya falan nan ɲɔndin na. ¹⁸ I n xɛxi dunuɲa yi kii naxan yi, n fan bata e xɛ dunuɲa yi na kiini. ¹⁹ N bata n yetɛ rasariɲan e fe ra alogo e fan xa rasariɲan ɲɔndin xɔn.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fɔ e nun muxun naxanye fan denkeleyama n ma e fala xuiin xɔn ma ²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuɲa muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xɛxi. ²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, ²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunuɲa muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xɛxi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N denaxan yi, n waxi a xɔn ma, e fan xa siga n fɔxɔ ra mɛnna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nɛn benun dunuɲa xa da. ²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuɲa muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xɛxi. ²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nɛn, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-

¹ Yesu yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kedirōn lanbanna fōxō kedenni, oliwi wudi bili nakōon yireni, e nun a xarandiine sa so dēnaxan yi. ² Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi mēnna kolon amasōtō Yesu nun a xarandiine yi darixi e malan̄ε mēnna nin. ³ Yudasi yi fa nakōni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xεxi. Xaye dεgεne nun lēnpune nun yεngε so seene yi e yii.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fεma, a yi e maxōdin, a naxa, “E nde fenma?” ⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasarēti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xεtε e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mōn yi e maxōdin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasarēti kaana.” ⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala ε xa, a n tan ni i ra. Xa ε n tan nan fenma, ε bonni itoe yiiba, e xa siga.” ⁹ A na liga nēn alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi lōxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simōn Piyeri yii.* Piyeri yi a botin̄ε ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sεgε a ma. Na konyin yi xili nēn “Malikusi.” ¹¹ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna sōti a tēeni! N Fafe tōrō igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n min̄ε na ra ba?”

* **18:10:** Silanfanna: Sofane yengεso dεgεmana.

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi. ¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fema amasotō Kayafa bitan xememaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na jεεn na. ¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a mε fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simōn Piyeri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu fōxō ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki faɲi. Nanara, a so Yesu fōxō ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni. ¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so dεεn dεxōn. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walikε ɲaxanla xa, naxan tixi dεεn na, na yi Piyeri raso. ¹⁷ Walikε ɲaxanla naxan yi tixi dεεn na, na yi a fala a xa, a naxa, “Xεmeni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.” ¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikεne nun dε kantanne yi tεεn sa a ra, e yi tixi naxan xōn e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e ye a maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxōdin

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxōdin a xarandiine nun a xaranna fe ma. ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata falan ti yamaan birin xa kenenni,

n yi darixi xaranna tiyε salide banxine nin hanma Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma dεnaxan yi. N mi sese falaxi wundoni. ²¹ I n maxɔdinma na ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mεxi, ne maxɔdin. E n ma fala tixine kolon ki fajni!” ²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, dε kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a dεen garin, a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala jaxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n jɔndin nan falaxi, nanfera i n garinxi?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

Piyeri mɔn yi a mε Yesu a xarandiyaan na

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-

62

²⁵ Simɔn Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.”

²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sεge a ma, na kon kaana nde yi a maxɔdin, a naxa, “N mi i tan xa to a fεma oliwi bili nakɔni?”

²⁷ Piyeri mɔn yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-

5

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kannan banxini. Xɔtɔn xɔtɔnna nan yi a ra nun. Yahudiyane yetεen mi so yamana kannan banxini alogo Romi kaane nama e sarijanna kala, bayo e

yi sigama Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla† donse donden nin. ²⁹ Pilati yi mini tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “E xemeni ito kansunma feen mundun ma?” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “Xa xemeni ito mi fe naxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun.” ³¹ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E a tongo, e yeteen xa a makiti e sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni e sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxa.” ³² Ito ligaxi nen alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

³³ Pilati yi xete yamana kannu banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?” ³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I yetena maxodinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?” ³⁵ Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyana nan n tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kungine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?” ³⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Dunupani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunupana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yengen soma n xa nen nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.” ³⁷ Nanara, Pilati yi a maxodin, a naxa, “Mangana nde nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunupa yi na nan ma, a n xa nandin seren ba. Naxan yo nandin

† **18:28:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui.

xa, ne e tuli matima n xuiin na nen.” ³⁸ Pilati yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse jɔndin na?”

E Yesu faxa feen nata

Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mɔn yi siga Yahudiyane fɛma, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi! ³⁹ Koni ε namunna nan a ra, n muxu keden yiiba ε xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla waxatini. E waxi a xɔn ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba ε xa ba?” ⁴⁰ E sɔnxɔ sɔnxɔ, e yi a yabi, e naxa, “En-εn, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xɔn!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

¹ Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan. ² Sofane yi kɔmɔtin jali kanna rafala mangaya taxam-asenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. ³ E yi lu fε a fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kεnε.” E yi a garin.

⁴ Pilati mɔn yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini ε ma tandeni, alogo ε xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mumε!”

⁵ Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya kɔmɔti jali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xεmεn ni i ra!”

⁶ Saraxarali kuntigine nun dε kantanne to a to, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, ε sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mumε!” ⁷ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana

nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasɔtɔ a bata a yete findi Alaa Dii Xemen na.”

⁸ Pilati to na me, a yi gaxu kati! ⁹ A mon yi xete yamana kannan banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi. ¹⁰ Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala senbena n yii, n ni i bejin hanma n ni i gbangban?” ¹¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “No yo mi i yii n tan fari fo Ala naxan soxi i yii. Nanara, xemen naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹² Pilati na me waxatin naxan yi, a bejin xonla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sonxo sonxo, e naxa, “Xa i xemeni ito bejin, Romi Manga Gbeen Sesare xoyi mi i tan na. Naxan yo a yete findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.” ¹³ Pilati to falani ito me, a Yesu ramini, a dɔxo a kiti sa gbedeni, denaxan xili “Geme Kirana” denaxan xili Heburu xuini, “Gabata.” ¹⁴ Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla nan yi na xoton bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “E mangan ni i ra, e hon!” ¹⁵ E lu sonxo, e naxa, “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma, n xa e mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

Yesu yi gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Luka 23.26-

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yετεεν yi a faxes wudin tongo, e siga yirena nde yi denaxan xili “Xun Xori Yirena” denaxan xili Heburu xuini, “Gologota.” ¹⁸ E yi sa a gbangban wudin ma menni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fema, bonna a foxo kedenni, bonna fan a foxo kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e sebenla ti, e sa a singan a faxes wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasoto Yesu yi gbangbanxi wudin ma denaxan yi, men yi taan dexon ma nen, na yi sebexi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Giriki xuiin nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a sebe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xemeni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.” ²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan sebexi, n mi fa na kalama sonon.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanne wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun doxode naanin sofa keden doxode keden. A doma bun biran naxan mi yi degexi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibo, en masensenna ti, a na naxan suxu, na yi a soto.” Ito ligaxi nen alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa,
 “E bata masensenna ti
 n ma dugine fe ra,
 e xa e yitaxun e bode tagi.”*
 Nayi, sofane yi na liga.

* **19:24:** Yaburin 22.19

²⁵ Yesu nga yi tixi a faxa wudin fema nun, e nun a ngaxakeden naxalanmana, Mariyama, Kilo-fasi a naxanla, e nun Mariyama Magadala kaana. ²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xεμεη nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeηeni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-

49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin ligε, a naxa, “N kεε yinla bata raxara.” A na fala ηεη alogo naxan σεβexi Kitabuni na xa kamali. † ²⁹ Ige sasena nde yi dεxi na, na yi rafexi manpa mulux-unxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina. ‡ E yi a lan Yesu dεεη ma a gbangban wudin kεε ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu ηεηsenna sεxεηη tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xεtεηη bode yi findima lεxε binyen nan na Matabu Lεxεηηe ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin kεε ra Matabu Lεxεηηi. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinma. ³² Nanara,

† **19:28:** A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui. ‡ **19:29:** Hisopi yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen σεβexi Xεrεyεηηan 12.22 kui.

sofane yi siga, e yi xεμεη bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu δεxεη e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni sofana nde yi Yesu sεxεη a ηεnsεηni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafureη. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. ηεηdin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a ηεηdin nan falaxi. Nayi, ε fan xa δεηkελεya. ³⁶ Na ligaxi ηεη alogo Kitabun seβeηla xa kamali, a naxa, “Hali a xεri kedenna mi yigire.”§

³⁷ A seβexi yire gbete yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisεxεηxi, e e yeη tima ηεη na ra.”*

Yesu Maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-

56

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasεε a yi gaxuxi Yahudiyane yeε ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni.

³⁹ Nikodeηi naxan siga Yesu fema kεεη na a fεlεni, na fan yi bira Yusufu fεxε ra. Ture xiri ηaxumeη kilo tonge saxan, mirihi latikεηηna nun latikεηηη gbete basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasangen dugi fixεη nun ture xiri ηaxumeη na amasεε Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma δεnaxan yi, nakε yiren nan yi na δεxεη. Bilinganna nde yi na nun, muxε munma yi maluxun δεnaxan yi.

§ **19:36:** A mato Xεrεyaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui. * **19:37:** A mato Sakari 12.10 kui.

⁴² Na xətən bode Yahudiyane Matabu Ləxən nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun mənni.

20

Yesu keli feen gaburun kui

Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu dəen na, a yi a li, gəmən bata ba gaburun də ra. ² A gimatən yi siga Simən Piyəri nun a xarandiin boden fəma, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dəde, nxu mi na kolon!”

³ Piyəri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu dəen na. ⁴ E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyəri ra, a singe yi sa gaburu dəen li. ⁵ A yi a felen, a yi a yee masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. ⁶ Na xanbi ra, Simən Piyəri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. ⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilixin yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dəxən ma. ⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu dəen li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi denkəleya. ⁹ Amasətə e munma yi a famu naxan səbexi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nən sayani. ¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xete e konni.

Yesu yi mini kənenni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11

11 Mariyama tan tixin yi lu wugε gaburu dεεn na. A wugama, a yi a felen a yεε masadeni gaburun kui. 12 Yesu binbin yi saxi dεnaxan yi nun, a yi maleka dugi fixε kan firin to dɔxi mɛnni. Kedenna dɔxi a xun saden binna ra. Bonna dɔxi a san saden binna ra. 13 E yi a maxɔdin, e naxa, “I wugan nanfera, nga ɲaxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dεdε.”

14 A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. 15 Yesu yi a maxɔdin, a naxa, “I wugan nanfera, nga ɲaxanla? I nde fenma?” ɲaxanla yengi yi a ma, a nakɔ kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra dεnaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.” 16 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna nεεn, “Karamɔxo.”

17 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasɔtɔ n munma siga n Fafe Ala fεma singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun ε Fafe fεma, n ma Ala nun ε Ala.” 18 Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xε

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-

49

19 Na xati kedenna ɲinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, dεεn balanxi e ma amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yεε ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɲen xa xunbeli.” 20 A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a ɲensenna yita

e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sɛwa kati!
²¹ Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bəɲɛn xa xunbeli! N Fafe Ala n xɛxi kii naxan yi, n fan bata ɛ xɛ na kiini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a dɛ foyen fe e ma, a naxa, “Ɛ Alaa Nii Sarijanxin sətə. ²³ Ɛ na diɲa naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sətəma nɛn, ɛ na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nɛn.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne yɛ, Tomasi, naxan mən yi xili “Gulunna,” na mi yi e fɛma Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a sɔxɔndene ra, n yi n yiin naso a ɲɛnsɛnna sɔxɔnden na, n mi lɛ a ra mumɛ!”

²⁶ Lɔxɔ xun keden danguxina, xarandiine mən yi e malan banxini, Tomasi yi e fɛma, dɛɛne yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “Ɛ bəɲɛn xa xunbeli.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n ɲɛnsɛnni, alogo i nama dɛnkɛɣatareyaan liga, dɛnkɛɣaya.” ²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!” ²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata dɛnkɛɣaya ba? Muxun naxanye dɛnkɛɣaxi hali e munma n to, sɛwan ne xa!”

Kitabun yireni ito sɛbɛ xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbɛtɛ wuyaxi liga nɛn a xarandiine yɛɛ xəri naxan mi sɛbɛxi Kitabuni ito kui. ³¹ Koni itoe sɛbɛxi nɛn alogo ɛ xa la a ra fa

fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xेमेना. Ε na denकेleya a ma, ε nii rakisin sətōma nən a xinli.

21

Yesu yi mini केनenni xarandii solofere tagi

¹ Na xanbi ra, Yesu mən yi a yete makeनen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dexən ma. A a yete makeनen kii naxan yi, na nan ito ra.

² Simən Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xेमेने nun xarandii firin gbeteye, ne yi malanxi. ³ Simən Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama yexे सुखुdeni.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu fan sigama i fōxō ra nən.” Nayi, e siga, e sa dōxō kunkin kui. Koni e mi sese suxu na kōेन na.

⁴ Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan de. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra.

⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, ε bata yexेना nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “En-en.”

⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, ε nde suxuma nən na yi.” E to yalaan nagodo menni, e mi nō a bandun्ने amasōtō yexे wuyaxi bata yi e suxu yalaan na.

⁷ Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!”

Simən Piyeri to na me tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a doamaan xidi a ra, amasōtō a ragenla nan yi a ra. A tugan, a sin igeni.

⁸ Xarandiin bonne yi bira a fōxō ra kunkin kui, e fa yalaan bandun्ने, a rafexi yexेन na ken!

Amasōtō, e nun xaren mi yi tagi kuya, fō nōngōnna ye केमे firin jōxən.

9 E to xaren li, e yi tɛɛn to na, yɛxɛne yi ganma dɛnaxan yi e nun buruna. 10 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ baxi yɛxɛn naxan suxude, ɛ fa na nde ra.” 11 Simɔn Piyɛri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yɛxɛ xungbene ra. Kɛmɛ tonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibɔ. 12 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ fa ɛ dɛge.” Xarandiine sese mi susu a maxɔdinɲɛ fa fala, “Nde i tan na?” Amasɔtɔ e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra. 13 Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A yɛxɛn fan liga na kiini.

14 A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makɛnɛn a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyɛri

15 E yelin xanbini e dɛge, Yesu yi a fala Simɔn Piyɛri xa, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmɛna, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔxɔ n ma yɛxɛɛ diine xɔn.” 16 Yesu mɔn yi a fala a xa a firindenɛ, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmɛna, i n xanuxi ba?” Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma yɛxɛɛne xɔn.” 17 Yesu mɔn yi a fala a xa a saxandeni, a naxa, “Simɔn, Yoni a dii xɛmɛna, n nafan i ma ba?” Piyɛri bɔɲɛn yi yifu amasɔtɔ Yesu bata a maxɔdin dɔxɔɲa ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔxɔ n ma yɛxɛɛne xɔn. 18 N xa ɲɔndin fala i xa. I yi

banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yete maxide nen, i yi siga denaxan na i kenen. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nen muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi denaxan mi rafan i ma.” ¹⁹ Yesu yi na falama nen alogo a xa Piyeri faxa kiin yita, a yi Ala binyama naxan xon. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n foxo ra.”

²⁰ Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e foxo ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi dxi Yesu fema e degedeni, a Yesu maxodin waxatin naxan yi, a naxa, “Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?” ²¹ Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xemeni ito ra?”

²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n waxi a xon ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n foxo ra tun.” ²³ Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nen, a naxa, “Xa n waxi a xon ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?”

²⁴ Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mon itoe sebexi. En na a kolon fa fala jandin nan a sereyaan na.

Fala donxena

²⁵ Yesu mon fe gbete wuyaxi liga nen. Xa ne birin yi sebe nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanpe dunupani ito yi.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012

Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78